

Nove stenske abecedne table.

(Te table se dobivajo pri spisovateljih A. Razinger-ji in A. Žumer-u, učiteljih na II. mestni šoli v Ljubljani, in veljajo nevezane 2 gl. 50 kr., a vezane, prilepljene na trd papir, 7 gl. — se vé da brez poštnine. Pri razpošiljanji se računi zavitek pri nevezanih na 15 kr., pri vezanih na 35 kr.)

Vsak začetek je težaven; prvi pouk v branji pa še posebno; zaradi tega so si učitelji od nekdaj pomagali s tem, da so poočitali učencem podobe črk, in tako slabemu spominu pri otrocih na pomoč prišli. V novejših časih smo v tem velik korak storili; opustili smo po šolah črkovanje (puhštahiranje) in poprijeli se zlogovanja; mamesto starih „prateltafov“ imamo primerno sestavljene začetnice, in pisalno-bralna metoda je povsod vpeljana. Za učila pri branji nam zdaj služijo škrinjice s pregibljivimi črkami (Setzkasten) in stenske table. To poslednje učilo je zdaj pred nami; vzemimo table pred se, in oglejmo si jih bolj na drobno!

I. tabla.

Prva vrsta nam kaže najprej „igro“; trije dečki žogo bijejo in v ravno tej vrsti za sliko pisen **i**; za to črko pride „ura“, ki pripravlja otroke na pisno črko **u** v ravno tej vrsti.

Opomba. Kako ob kratkem se dá to povedati, ali koliko vaj, pisnih in govornih, je treba, predno otroke pripeljemo do tje, da zapišejo ti črki in si jih v spomin vtisnejo! !

Druga vrsta ima „nos“ in poleg te slike pisen **u** in za njim **i**, **u**. Začetek je storjen.

Tretja vrsta ponavlja v pisnih vajah, kar se je priučevalo v prvih dveh vrstah ter prednaša: **i**, **u** in zlog **uu**. Samoglasniku „u“ se prideva soglasnik **n** = **un**. Dosledno je pri teh tablah, da se na novo priučenemu samoglasniku prideva soglasnik in potem, ko so priučeni vsi samoglasniki, nastopajo na 1. mestu soglasniki, ki se drug za drugim kažejo.

Ali gre pri prvem pouku v zlogovanji staviti na 1. mesto samoglasnik ali soglasnik, o tem bi se dalo besedovati, a na teh tablah je, kakor uže povedano, na 1. mestu vselej tista črka, ki se ravno priučuje; na I. tabli se začne priučevati „**i** in **u**“, tedaj se stavita pri zlogovanji samoglasnika „**i** in **u**“ pred soglasnik „**n**“. Kdor priučuje naj prej vse samoglasnike, a potem še le soglasnike, bo menda prav ravnal, ako na novo priučevavni soglasnik predstavlja uže znanim samoglasnikom; kdor se ne drži pisalno-bralne metode, se bode ravnal po navodu, kakor se nahaja v abecedniku (R. Ž.) in na teh tablah. V tem naj veljá svoboda. — A neogiblivo potrebno je, da učitelj nikdar ne pustí izgovarjati soglasnika brez samoglasnika, t. j. samoglasnika posebej, soglasnika posebej; nekateri n. pr. učé otroke izgovarjati **'n / i = ni**, marveč mora se soglasnik **'n** nekaj zategniti in med tem zategovanjem se pridene **i**, tedaj **n . . . i**, a nikakor ne: **'n / i = ni**.

Opomba. Prav dobro in mično je o tem pisano v knjigi (spisal Lapajne) „Prvi poduk“ str. 51 in 52. — Sploh je ta knjiga vsakemu učitelju neogiblivo potrebna.

Nekateri imajo za to posebno navado; kadar namreč rekó otrokom soglasniku pri-devati samoglasnik, tedaj mu zakrijejo samoglasnik za trenotje, ko ga izgovori in ko otrok zateguje soglasnik, pokažejo mu samoglasnik, in tako se privadi oba brez prenehljeja izgovarjati; kadar pa stoji samoglasnik na 1. mestu, takrat ni treba zakrivati soglasnika marveč se samoglasnik posebno poudarja in med tem poudarjenjem stopita se oba skupaj v jeden zlog, n. pr. **i in**. Bistvo glaskovanja je baš v tem, da se soglasnik vselej ob jednem s samoglasnikom izgovori. — Nekateri sicer tako pravijo otroku: Reci **i / 'n**; sedaj pa hitreje **i . . n**, **i . n**, **in**. Tako trdijo, da se otrok privadi dva glasa v zlog vezati;

vsak učitelj ima tukaj nekaj posebnega; naj bode, ako gotovo in o pravem času doseže svoj namen.

Za pisnimi vajami pridejo tri vrste tiskih vaj; ponavljajo se prvič uže priučene črke in skladajo se v zloge: **i, u, u, in, uu, ni, uu, u, u-ni, u, u-ni, ni, in**. To je zadržaj I. table.

Prestane še, da nekaj spregovorimo o dvozložni besedi, kakor se tú nahaja: „**u-ni**“. Kako se to otrokom dopové? Umni otroci si to lahko zapomnijo, ker najprej se izgovori „**u**“ potem še „**ni**“ in tako si zapomnijo, da je oboje zlogov le jedna beseda: a slabejim otrokom to ni dovolj jasno, še nekaj zmirom pridevajo; temu se menda tako-le v okom pride: Učitelj reče otroku: Izgovori samo poslednji zlog „**ni**“, ko to enkrat ponavlja, reče mu učitelj: zdaj izgovori „**u**“ in še „**ni**“ potem pa oboje skupaj **uni**. Se vé, da veljá to le od začetka za slabše učence; kadar enkrat otrok brez palice more hoditi, mu je treba ni. Sleherni, kdor se ukvarja z otroci, vé, koliko stane truda, koliko potrpljenja je treba, predno otroci brati znajo. Učitelj naj pa učencem zljajša učenje, kolikor more, sebi in učencem na hvalo in korist. Branje je podloga vsemu šolskemu poučevanju, in najspretnější učitelj je tisti, ki ob primerno kratkem časi otroke nauči brati; tisto dolgo pripravljajanje, ki traja tedne ali še mesece, predno se začne poučevati v branji, je prišlo nekako iz šege in se več tako posebno ne poudarja; názorni nauk se je okrajšal; spoznali so, da to ni nauk zgolj sam na sebi in se tedaj tudi ne sme tako na dolgo raztegovati in na drobno razkladati. Ko bi doslednje hoteli názorni nauk izpeljati, bi od samega názora nikdar ne prišli do pravega šolskega nauka, ki obsega v prvej vrsti branje. — Kar otrok uže sam vé in spozná, tega mu ni treba razlagati; ako mu je pa kaj nejasnega, razvedrilo mu bode pozneje življenje; tedaj vse, kar je prav in ob svojem časi.

Čemu so slike pri abecedi? Otroci se razmislijo, in raje gledajo slike, nego oblike črk. Tako govore morda tisti, ki ne poznajo otroške ali sploh človeške narave, ki od otroka več terjajo, kakor morejo doseči.

Slike imajo dvoji namen. 1. Na podlogi teh slik začne se razgovor med otroci in učiteljem. Učitelj razklada sliko, otroci ga z veseljem poslušajo, vmes vpleta kratko zgodbo in otroke tako pripelje tje, kjer jih hoče imeti. — Prva slika na naših tablah je „**igra**“. Mislim, da je ta slika pri prvem pouku prav pomenljiva in srečno odbrana. — Otroške igre niso brez posebnega pomena za prihodnje življenje, in pri igrah se večkrat pokaže, kaj bode iz otroka. Igrajo se in igrajo mali in veliki, nedorasli in odraščeni; cesar Avgust je na smrtni postelji rekel okolistoječim: „Ako sem svojo rolo dobro igral, ploskajte mi prijatelji!“ Kakšen pomen pa ima „**igra**“ pri poučevanju v branji? „Šola in igrača“, v teh besedah je vse povedano; dosihmal so se otroci igrali, a odslej se bodo učili, in igrali še le potem, ko bodo svoje dolžnosti storili. Primerna bode tukaj pravljica od starega godca, ki je v mladosti za kratek čas godel, a na starosti mogel z godbo prositi vsakdanjega kruha. Primerna je tudi basen o mravlji in kobilici. Na vse to ali pa tudi na kaj drugega nas in šolske otroke opomni prva slika na I. tabli. — Komur pa „**igra**“ ne dopade, naj pa otrokam pokaže iglo ali nje sliko, kakor se to nahaja po nekaterih abecednikih. Na tem ne stoji, ali se vzame in razklada ta ali una stvar, a poglavitno je, da je stvar, katera se pokaže, nekako počivalo in naslanjalo za otroško razmišljenost.

Druga slika je „**ura**“. Koliko se dá razgovarjati in razlagati o „**uri**“! Imamo še celó pesem (v „**Slavček-u**“) od ur. Te dve sliki „**igra**“ in „**ura**“ skupaj vzeti nas opominjate, da je vse niinljivo. „**Ura** bije“ človeka ni več; doigral je na sveti, zvršil svojo nalogo ali dobro ali slabo! . . .

Tretja slika je „nos“ ki ima pripravljati uho na glas „n“. Nosú ni treba daleč iskati, tudi ga ni treba posebno razlagati; otroci bodo pri taci stvareh radi še bolj zgovorni, kakor si učitelj želi. Komur pa „nos“ ne ugaja, naj pa otrokom pokaže „nož“. Tudi o njem se dá marsikaj govoriti in pripovedovati. Rekli smo, na podlogi slik je moč začeti z otroci razgovor, slike pa tudi

2. otroški spomin podpirajo in priučenje slajšujejo; ako otrok pozabi imé in glas črki, spominja ga stvar uže pozabljenega imena; ko se poslopje na kvišku stavi naredé oder, da grajenje more napredovati; poderó ga potem, ko je poslopje dovršeno. Taka je tudi z učnimi pripomočki. Ko bi imeli samo umne, pazljive otroke pred sabo, polovico toliko učnih pripomočkov ne bilo bi treba, a velika večina otrok je slabo obdarovanih, vrhu tega so pa še vsi razmišljeni in raztreseni; otroci pri teh letih, ko se brati učé, niso še toliko vztrajni, da bi dolgo premišljevali in preudarjali kako stvar; so kakor metulji, ki letajo od cvetice do cvetice, zato pa je treba slik, še bolj pa takih stvari za nazor, da se otroška domišljija nekaj časa mudí; treba je v roko dati jim zdaj tablico, zdaj abecednik, zdaj pred nje postaviti stenske table, da ostanejo pazljivi.

(Dalje prih.)

Názorni nauk v ljudskeji šoli.

(Piše **Ivan Tomšić.**)

(Dalje.)

1. Človeško telo po vnanjeji podobi.

b. Trup.

Trupova zveza z glavo; vrat, gorenji del trupa ali prsi; spodnji del trupa ali trebuh; zadnji del trupa ali hrbet; kolka (boka).

Poglejte, otroci, ta del človeškega telesa (učitelj pokaže) imenujemo trup. Trup je človeško telo brez glave, rok in nog. Vrat veže človeško glavo s trupom.

Prednji del vratú imenujemo grlo (goltanec), odzadni del pa tilnik. Andrejček, pokaži mi, kje imaš vrat? kje grlo? kje tilnik? — Rekli bodemo: 1) Vrat je del trupa. (Otroci izgovoré.)

Gorenja dela trupa, katerih se držite roki, imenujemo rami. Vsak človek ima dve rami; jedno na desnej, a drugo na levej strani — desna in leva rama. Pokažite mi desno, — levo ramo! Rekli bodemo: 2) Trup ima rami. (Otroci izgovoré.)

Prednji, gorenji del trupa imenujemo prsi. Ako prsi potipljemo, trdé so. Recite: 3) Trup ima prsi.

Prednji, mehki del trupa imenujemo trebuh. — Jožek! pokaži mi, kje imaš prsi? kje trebuh? Rekli bodemo: 4) Trup ima trebuh. (Otroci izgovoré.)

Odzadni del trupa, ki se stéza od vratú nizdólu, imenujemo hrbet. Recite: 5) Trup ima hrbet. (Otroci izgovoré.)

Otroci, zdaj dobro poglejte; tukaj ta dva izbočena trupova dela (učitelj pokaže) imenujemo kolka. Kolka sta dva; na vsako stran trupa po jeden kolk (bok). Rekli bodemo: 6) Trup ima kolka. (Otroci izgovoré.)

Kdo mi zna povedati, iz katerih delov je sestavljen človeški trup?

K trupu štejemo: vrat, rami, prsi, trebuh, hrbet in kolka. (Otroci naštevajo in pokazujejo trupove dele.)